

श्रीमंत बापुसाहेब बुटी तेव्हां शोंपळे होते. तेथें श्रीचरणाजवळ ५ मीनिटें विसावा घेऊन माधवरावजी देशपांडे यांस भेटण्यास त्यांचे घरां बरोबर फुलांचा हार घेऊन गेलों, तेव्हां प्रिय बंधु (माधवरावजी) विष्णु सहस्रनामाचा पाठ करित बसले होते. त्याच क्षणीं मला बरोबर घेऊन ते श्रीदर्शनास मशीदीत गेले. मी श्रीचरणीं साष्टांग नमस्कार घातला व बरोबर आणिलेला हार श्रीच्या गळ्यांत घातला व चरणसेवा करित बसलों. पांच मिनिटांनीं मला अर्धा नारळ व एक पेढा देऊन खाण्यास सांगितलें नंतर मला वाड्यांत घेऊन जाण्यास माधवरावजींस सांगितलें वाड्यांत आल्यावर स्नान केलें व रा. काकाचे खानावळींत श्रीचा प्रसाद घेतला. भोजन झाल्यावर श्रीमंत रा. बापुसाहेबाबरोबर श्रीसमर्थ लाला बोलत बसलों. दुसरे दिवशीं बडे बाबा डाक्टर पिले वगैरे मंडळी श्रीसमर्थ लीला ऐकावी म्हणून म्हणाले. समी प्र हकिगत आपल्या पत्रापासून शिर्डीस दाखळ होईपर्यंत विदित केली. पुढें ही लीला ऐकून श्रीनी काय व कशी वृत्ती पालटली तें सर्व खुलासेवार रा. देशपांडे यांनीं लिहून कळविलेंच आहे.

मला श्रीनीं १० दिवस ठेवून घेतलें मग रजा दिली. इकडे श्रीच्या मठांत आज ८ दिवस झाले श्री मुक्तारामजी व बाळकराम उभयतां बंधू आहेत. नित्य श्रीची सकाळ संध्याकाळची आरती व काकाडारती चालू आहे. आरतीस वरीच मंडळी गोळा होत असते. उभयतां बंधूस माझेच घरां राहण्याची श्री समर्थ आज्ञा झाली आहे, अशा रीतीनें हरदा श्री क्षेत्र शिर्डीच करून ठेविलें आहे.

(३)

एकदा वाळासाहेब भाटे व मी आमच्या वाड्यांत श्रीएकनाथी भागवत वाचीत असता श्री. बापुसाहेब बुटी महाराजांकडून विरोध घेऊन आले. की, महाराजांनी मजजवळून साडेसोळा रुपये मागितले आहेत. महाराजांनी बापुसाहेबांना बजाविले की साडे सोळा आण, नुस्ते सोळा आणू नकोस महाराजांनी असेही सांगितले की "काकाजवळ बस आणि तो काय सांगतो ते ऐक." बापुसाहेबांनी ही सगळी हकीगत आम्हाला सांगितली त्यावेळी मजजवळ महाराजांनी दिलेल्या एक रूपायाशिवाय काही नव्हते, तेव्हा हा मजकूर महाराजांचे चरणी संप्रणाम निवेदन करा, असे मी बापुसाहेबांस विनविले आणि त्यांना असे म्हटले की, ज्याअर्थी आपणाला मजजवळ बसून ऐकण्याची आज्ञा झाली आहे, त्याअर्थी आपण मजजवळ बसा आणि मी भागवत वाचीत आहे ते ऐका. ते "बरे" म्हणाले आणि बसले. आम्ही भागवत पुढे वाचू लागलो तेच "कायेन वाचा×××" हा श्लोक निघाला. भागवत धर्माचा प्रश्न जनक राजाने विचारला असता त्या धर्माचे विवेचन तेथे आलेल्या ब्रह्मनिष्ठ नऊ भावांपैकी ज्येष्ठ जो कवि याने केले, त्या विवेचनाचे सोलीव सार या श्लोकांत आहे. हा श्लोक आपल्या सर्वांच्या नित्य पाठांतला आहे तो असा—

"कायेन वाचा मनसेन्द्रियैर्वा । बुद्ध्यात्मना वाऽनुसृतस्वभावात् ॥

करोमि यद्यत् सकलं परस्मै । नारायणायेति समर्पयामि ॥"

या श्लोकाची पदे खाली लिहिल्याप्रमाणे—

"कायेन, वाचा, मनसा, इंद्रियैः वा, बुद्ध्या, आत्मना, वा, अनुसृतस्वभावात्, करोमि, यत्, यत्, सकलं, परस्मै, नारायणाय इति, समर्पयामि"

याचा अर्थ असा—मी जे जे कांही कायेने, वाचेने, मनाने, इंद्रियांनी, बुद्धीने, अहंकाराने, अनुसृत म्हणजे प्रकृति स्वभावाने करितो ते सगळे पर म्हणजे श्रेष्ठ, सर्वांचे पलीकडील नारायणाला म्हणून अर्पण करितो.

या श्लोकावर एकनाथ महाराजांनी बरीच विस्तृत आणि बोवपर टीका केली आहे. ती सर्व्व व टीका आम्ही वाचून संपवितांक्षणीच बापुसाहेबांना महाराजांचे बोलवणे आले आणि ते निघून गेले. अर्थात

महाराजांनी हा श्लोक व यावरील टीका ऐकण्यासाठीच बापुसाहेबांना पाठविले हे उबड झाले. साहजिकच या श्लोकाचा आणि महाराजांनी सांगितलेल्या "साडे सोळा" रुपयांचा कांही तरी संबंध असला पाहिजे, असे मनाला वाटू लागले. आणि असा संबंध लागतो की काय, या दृष्टीने श्लोक पाहू लागलो तो त्यांत साडे पंधराची बेरीज जमली ती अशी

काया १, वाचा १, मन १, इंद्रिये १०, बुद्धि १, अहंकार १, प्रकृति $\frac{1}{2}$ = १५ $\frac{1}{2}$

ही बेरीज साडे पंधरा होते. पण महाराजांनी साडेसोळा हा आकडा उच्चारला होता. महाराजांकडून चूक होणे शक्य नाही हा विश्वास वृण असल्यामुळे नाथ महाराजांची टीका पुन्हा पाहू लागलो तो त्यांत वरील सर्वांवर ज्या तऱ्हेचे विस्तृत विवेचन होते, त्याच तऱ्हेचे वरील श्लोकांत नसलेल्या "चित्त" यावरही होते. अर्थात श्लोकाच्या शब्दावरून जरी बेरीज साडे पंधराचीच होत होती, तरी नाथ महाराजांच्या टीकेवरून ती बेरीज साडे सोळाची झाली, आणि महाराजांनी उच्चारलेल्या संख्येची सार्थकता पटली. नंतर, महाराजांनी उच्चारलेल्या "साडे सोळा आणि नसते सोळा आणि नको" या शब्दांचे स्मरण झाले व त्या अर्थात म्हणजे प्रकृतीवर महाराजांनी इतका जोर कां दिला, याचा विचार करू लागलो त्यावर लगेच असे उत्तर सुचले की, बाकीची कर्मे हेतुपूर्वक होतात आणि ती कदाचित् अर्पण होतील; पण प्रकृतिस्वभावाने जी कर्मे होतात ती अर्पण करणे अत्यंत दुरापास्त आहे. मनुष्य निष्काम झाला की, हेतुपूर्वक कर्मे त्याची थांबतील पण स्वाभाविक कर्मे थांबणार नाहीत. ती हातच राहतील म्हणून अर्पण करण्याची किल्ली नाथ महाराजांनी सांगितली आहे ती अज्ञा, मी हे कर्मे केले आणि ते भगवताला अर्पण करितो असे नसून, भगवंतच त्याचा कर्ता आहे आणि मी केवळ निमित्तमात्र आहे. एखाद्या मुनीमाने कोठ्यातही रुपयांचा व्यापार केला तो त्याचा नसून मालकाचा आहे, तसे मजकडून जे व्यापार होतात ते माझे नसून मालकाचे म्हणजे भगवंताचे आहेत. म्हणजे निष्कामत्वाबरोबर निरहंकारत्वही आले पाहिजे असे झाले म्हणजे सर्व कर्मे माग तीं सहेतुक असोत किंवा स्वाभाविक असोत भगवंताचीच होतील आणि माझा म्हणून कोणताही व्यापार भगवंताला अर्पण करण्याचा संकल्प करण्याचे कारणच उरणार नाही.

पंढरपूर येथील श्री साईनाथ महाराजांच्या पुण्यतिथीचा उत्सव.

ह. भ. प. दासगणू महाराज यांचा मुक्काम प्रतिवर्षी विजयादशमीला श्री क्षेत्र पंढरपूर येथे असतो. कारण श्री रखुमाबाईंचे मंदिरांत नवरत्नातील दररोजच्या कीर्तनाचे काम त्यांचेकडे आहे. दास गणूमहाराजांनी दरसालप्रमाणे यंदाही आपल्या घरी पुण्यतिथीचा उत्सव साजरा केला. प्रथम पद्ममान व रुद्राभिषेक करून महापूजा केली. नंतर श्रीसाईनाथ महाराजांचे तसबिरीपुढे रा. रा. वे. शा. सं. काशीनाथ शास्त्री उंबकर या तरुण पुराणिक बोवांचे पुराण झाले या बुवांचे पुराण आम्ही ऐकिले आहे. यांचे पुराण सांगण्याची शैली वाखाणण्यासारखी आहे. अस्खलित व प्रेमळ वाणी, उत्कृष्ट दृष्टांतांचा साठा, भक्तिरसाचा वाहता ओव, व सुसंगत विषय प्रतिपादन हे गुण यांचे ठिकाणी एकवटलेले आहेत. पुराणानंतर तीर्थप्रसाद व ब्राह्मण भोजन झाले. पुण्यतिथीनिमित्त मंत्रघोष करण्यांत आला. या मंत्रघोषास निरनिराळ्या शाखेचे ६० विद्वान् ब्राह्मण आले होते. मंत्र म्हणणे दुपारी २ वाजल्यापासून संध्याकाळी ६ वाजेपर्यंत चालू होतें. याशिवाय पुराण चक्री झाली. चक्रीचा नियम असा आहे की, प्रत्येक पुराणिकाने एकेक श्लोक सांगणे. ह्या चक्रीच्या समारंभास एकंदर ४० पुराणिक आले होते. व त्यांचो पुराण संध्याकाळी ६ वाजल्यापासून रात्री १० वाजेपर्यंत झाली. हे सर्व कार्यक्रम संपल्यावर उत्सवसमाप्ति झाली.

यंदा ज्या घरांत हा उत्सव झाला तत्संबंधीची हकीकत श्री साईमक्ताना मनोरंजक वाटण्यासारखी आहे. दर वर्षी पंढरीस यावे लागते तेव्हां तेथे एखादे लहानसे आपले घर असावे असा विचार दासगणू महाराजांचे मनांत बरेच दिवस घोळत होता. शेवटी दोन वर्षांवर श्रीसमर्थानी त्या विचाराला मूर्तस्वरूप आणले व चंद्रभागेजवळ एक घर आपल्या बेंतांस पडेळ असे दासगणू महाराजांचे आढळण्यांत आले व ते त्यांनी घेण्याचे ठरविले. या बराबर दुसऱ्या लोकांचा डोळा होता व ते दासगणू महाराजांना न मिळतां आपणास मिळावे म्हणून त्यांनी अंतस्थ कारवाई पण केली होती. परंतु दासगणू महाराजांनी हे घर पाहण्यापूर्वीच श्रीसाईनाथ

महाराजांनीं तें त्यांच्याकरतां पसंत करून, त्या घरांत आपल्या तसबिरीच्या रूपानें प्रवेश करून कबजा घेऊन ठेवला होता. तेव्हां तें घर त्यांच्या शिष्याशिवाय दुसऱ्याला कसें लाभणार? घर घेतल्यावर दासगणू महाराज पाहतात तों तेथें आपल्या गुरूंची एक मोठी तसबीर आधींच विराजमान होऊन बसलेली होती. तिच्यासंबंधी तपास करतांना असें कळलें कीं ही तसबीर रावसाहेब म्हसकरांची आहे. रावसाहेब म्हसकर हे ठाणें जिल्ह्यांत एका मोठ्या सरकारी हुद्यावर होते. ते श्रीसाईनाथ महाराजांचे भक्त असल्यामुळे त्यांनीं ही तसबीर तिकडे असतांना भागविली होती. सदर रावसाहेब म्हसकर 'रिटायर' होऊन आपल्या गांवीं (अंधळगांवास) जाण्याकरितां सर्व सामानासह श्रीक्षेत्र पंढरपुरास आले. त्यांनीं आपलें सामान रा. रा. अण्णा साहेब गोगटे यांचेकडे ठेविलें त्यांत ही तसबीर होती. अण्णासाहेब गोगटे या घराच्या अगदीं शेजारी राहातात. त्यांनीं म्हसकरांचें सामान या घरांत ठेविलें होतें. पुढें रा. म्हसकर आपले सर्व सामान, तसबिरीशिवाय, अंधळगांवास घेऊन गेले, व तसबीर नंतर तांग्यांतून नेऊं असें म्हणाले. त्या प्रमाणें २३ वेळां ती तसबीर जेण्याचा त्यांनीं पुढें प्रयत्नही केला. परंतु आयत्यावेळीं कांहीं तरी अडचण यावी व तसबीर नेणें होऊं नये असें प्रकार झाले. व शेवटीं तसबीर तेथेंच राहिली. पुढें रा. म्हसकर ही कांहीं दिवसांनीं वारले व तसबीर राहिली ती राहिलीच. अशा रीतीनें त्या तसबिरीच्या रूपानें श्रीसाईनाथ महाराजांनीं त्या घराचा कबजा, घरखरेदी घेण्याच्या आधींच दोन वर्षे आपल्या भक्ताकरितां घेऊन ठेवला होता. या तसबिरीची नित्य पूजा अर्चा चालविण्याची व्यवस्था दासगणू महाराजांनीं करून ठेविली आहे.

श्री संस्थान शिर्डी येथील शके १८४५ चे गुरुपौर्णिमेच्या

उत्सवाचा हिशोब:—

जमा
५०० श्रीमंत वृठीफडून जमा ठरा-

वाप्रमाणें
१२४॥-१ श्रीची पेटी उघडली तीत
आले ते
२६५४=१. वर्मणी
८८९॥=॥.

खर्च

५ शेन्याची किंमत
६= वटाव मोगलाई रुपयाबद्दल
१॥= लेबलची किंमत
-॥॥= प्रसादाच्या पिशव्या
सोबत आलेबलांची छपाई
८ कोपरगावास गाडीभाड्या
साठी व चहासाठी झालेला

खर्च

१८ उत्सवाच्या आमंत्रण चिठ्ठा
छापल्या त्यांची छपाई

१९॥ नागपुराहून हरेराम स्वयं-
पाकी पाठविळा होता
त्यांचे रेलवे भाडे

१२॥-॥ गलेफाबद्दल

१८ पोस्टेज

८॥= आमंत्रण चिठ्ठांस

८॥-॥ प्रसादाच्या पिशव्या

पाठविण्यास

१४॥. किरकोळ

१८

७॥ गाडी भाडे.

२१॥= श्री संस्थानचा पांच दिव-
सांचा खर्च

१॥ प्रसादाच्या पिशव्यांची व
निशाणांची शिन्लाई

३४२॥=॥. मोजने खर्च

४५६॥-१.

४३३४-१.

शिहलक.

८८९॥=॥

श्री० रा० रा० गणेश गोविंद नरके पम. ए. (कलकत्ता) यांनी
दि आनरेबल मि० गणेश श्रीकृष्ण खापडे आडम्होकेट
उमरावती यांजला पाठविलेले पत्र

शिरडी ताम. ५ नोव्हेंबर १९१८

श्री० दादासाहेब यांस

कृ० अ० शि० सा० न. वि. वि. आपण नागपूरला चि. केशव-
रावला पाठविलेले पत्र म्हांनी इथें ती. बापूसाहेबांकडे पाठविलें व तत्संबंधी
माहिती बापूसाहेबांचे सांगण्या वरून आपणास देत आहे.

सप्टेंबर अखेर माझी पुण्याचे नोकरीची ठर्म संपल्यावर मी इथें
ता. २ आक्टोंबरला आलों. त्या वेळीं श्रीसमर्थ अजारीच होते. ता. २८
सप्टेंबरचे सुमारास श्रीना ताप आला, व त्यानंतर सतरावे दिवशीं श्रीनी
देह ठेविला. ज्वर २।३ दिवसच होता. परंतु त्यानंतर प्रायोपवेशन
केल्याप्रमाणें श्रीनी अन्न वर्ज केले. त्यामुळे दिवसें दिवस शरीरांत शक्ती
मुळीच राहिली नाही. समर्थांचे कांहीं कांहीं उद्गार निर्याणसूचक होते.
परंतु ते कोणाच्याच लक्षांत आले नाहींत. बाहेरील मंडळीपैकीं ज्वर
आला तेव्हां फक्त काकासाहेबच इथें होते. परंतु लवकरच त्यांना आपण
होजन मुंबईस पाठजन दिलें. पुढें समर्थांचे प्रकृतीचें वर्तमान ऐकून ते
पुन्हां निर्याणाचे पूर्वी १।४ दिवस इथें आले. १॥-२ वर्षापासून नाना-
साहेब निमोणकर श्रीसमर्थांचे निकट राहून रात्रंदिवस सेवा करित
असत, हें आपणांस माहिती असेलच. ह्याशिवाय, वुटी, जोग माटे. माध-
वराव वगैरे मंडळी शिरडीस होती. श्रीसमर्थांचे दिवसांतून दोन वेळ
लेढीवर, गावांत भिक्षेला जाणें वगैरे क्रम, शरीर अगदीं विकळ होईपर्यंत
चालूच होते. तसेंच चावडींत जाणें वगैरे कायमच होते. श्रीसमर्थ
फेरी वगैरेला पायांनीच जात. परंतु दोन्ही बाजूला धरणारांना (बापू
साहेब वुटी व निमोणकर) बहुतेक श्रीनी उचलूनच न्यावें लागे. पुढें
निर्याणाचे पूर्वी १।२ दिवस ह्या फेऱ्या व सकाळची भिक्षा वगैरे बंद
शाली. श्रीसमर्थ "चिंता करूं नका" वगैरे म्हणून सर्वांना धीर देत
असत. प्रयाणाचे वेळेचा पत्ता कोणालाच लागू दिला नाही. श्रीसमर्थ
अखंड सावधान होते व शेवटले सेकंडापयंत सावध होते व धीर देत

होते. मंगळवारी ता. १५ आक्टोबरला दुपारचे आरतीनंतर बापूसाहेब काकासाहेब वगैरे मंडळींना घरोघर जेवावयास पाठवून दिले. ही सर्व मंडळी मशिदीत श्रीसमर्थाबरोबर रोज जेवत असत. ह्या दिवशी अशा रीतीने त्यांना घरोघर पाठवून आपण तिकडे इहलोक सोडून प्रयाण केले. त्यावेळी जवळ लक्ष्मीबाई (पाटलीण) बयाजी, भागूजी, बाळा शिप्याचा लक्ष्मण, नानासाहेब निमोणकर व आणखी कांहीं मंडळी हजर होती. माधवराव देशपांडे खाली पायरीवर बसले होते. लक्ष्मीबाई पाटलीणीला खिशांतून कांहीं रुपये (९ रुपये) काढून दिले व थोड्या वेळाने म्हणू लागले "अरे आतां मला इथे बरे वाटत नाही, वाड्यांत (बापूसाहेब बुटीचे दगडी वाड्याचा उल्लेख श्री "दगडी वाडा" "वाडा" ह्या शब्दाने करित) घेऊन चला म्हणजे बरे वाटेल. हीच शेवटची आज्ञा व पुढे हाच प्रमाणे ज्ञाने, बयाजीचे अंगावर प्राण सोडला. श्रीसमर्थ नेहमी प्रमाणे बसलेलेच होते. संबंध दुखण्यांत श्रीसमर्थ बसूनच असत. चावडीत थोडा वेळच कायतो थोडे लांब होत असत. श्रीचा श्वास हलका होऊं लागला. भागूजीचे लक्ष गेले व त्यांनी नानासाहेब निमोणकर खाली बसले होते त्यांना सांगितले. नानासाहेब पाण्याची झारी घेऊन समर्थाना पाणी पाजू लागले तों पाणी तोंडांतून बाहेर येऊं लागले त्या सरशी त्यांनी "देवा" म्हणून मोठ्याने किकाळी मारिली. श्रीनी एकदां डोळे उघडून पाहिले व हलकेच "आ" म्हणून होकार दिला व प्रयाण केले. मंगळवारी (ता. १५ ला) दुपारी २।। चे सुमारास देह ठेविला.

श्रीचे वाड्यांत नेण्याचे उद्धार लक्षांत घेऊन सर्वांनी बापूसाहेब बुटीचे वाड्यांत श्रीचा देह ठेवण्याचा बेत केला व त्याप्रमाणे देवळाचे गामान्यांत श्रीना समाधी देण्याकरितां खोदकाम सुरू जाले. सायंकाळी राहत्याहून फौजदार वगैरे आले व हाच निश्चय कायम जाला. जेथे श्रीगोपाळकृष्णाच्या मूर्ति स्थापण्याचा बेत होता तेथेच श्रीची समाधी जाली. त्या मजवत गामान्यांत खोदकाम रात्रभर चालू होते. दुसरे जिवशी थोडे विघ्न आले. सकाळी मुंबईहून अमीरभाई आले व कोपरगांवचे मामलेदारसाहेबही येऊन पोचले. फूट जाली. कांहीं मंडळी श्रीना बाहेर शेतांत घेऊन जाण्याविषयी आग्रह धरून बसली. मामलेदार साहेबांनी मते घेतलीं, तेन्हां दोन

विरुद्ध एकमतें श्री० बापूसाहेबांचे वाड्यांत श्रीना ठेवण्याविषयी दिसून आली. मामलेदार साहेब नगरचे कलेक्टराकडे प्रकरण सोंपवू लागले व त्याप्रमाणें काकासाहेब दीक्षित नगरला जावयास सिद्ध झाले. तेव्हां श्रीचे प्रेरणेनें विरुद्ध मंडळीनीं अनुकूल मतें देण्याचें ठरवून सर्वानुमतें बापूसाहेबांचें वाड्यांत समाधी करण्याचा वेत कायम झाला. बुधवारी सायं काळीं एकादशीचे दिवशीं श्रीचा देह मिरवत आणून वाड्यांत देऊळाचे गामारांत ठेवण्यांत आला. त्या जागेला आलेली शोभा आतां प्रत्यक्ष येऊन पाहिल्याशिवाय कळायची नाही. देऊळाचे गामान्याची लांबीरुंदी सुद्धा असावी तेवढीच भरली. वाड्याचें काम हातीं घेतलें तेव्हां श्रीसमर्थ इतकी पुढें शोभा करतील अशी कल्पनाच नव्हती. कल्पना होणार कशी! श्री नेहमीं म्हणत कीं "आम्ही वाड्यांत जाऊन राहूं" परंतु श्री ह्यात असतांना कोणाला ही पुढची इच्छा न्हावी? वाड्यांत समाधीजवळ मन फार आनंदांत असतें. शिरडीत मनाला पूर्ववत्च आनंद होतो. श्री० बापू साहेबांचे भाग्याची धोरवी कोणी वर्णन करावी. प्रत्यक्ष देव घरीं येऊन बसले; देऊळ बांधलें. त्याचें श्रीनीं सार्थक करून दाखविलें. इथें आतां पूजा, अर्चा सर्व प्रकार हिंदू तऱ्हेनें पूर्णपणें चालू आहेत. कसलीही आडकाठी होण्याचा संभव नाही. "भेट लोकांची" बाजू देवांनीं संभाळली व स्वतःचा देह त्यांचे हवाली केला. निर्घाणाचे पूर्वी ४।५ दिवस सोनीचे आईला बोलावून श्रीनी सांगितलें होतें "आतां मला मशिदीचा कंटाळा आला; चावडीचा कंटाळा आला, आतां मी वाड्यांत जाऊन वसेन तेथें भेट लोक माझा सांभाळ करतील." जोगांचें तारुला ४।५ वर्षांपूर्वीच हात धरून आणून सांगितलें होतें "ही हगदोडीची जागा माझी आहे. इथें दगडी इमारत होईल तेथें मी वसेन-वगैरे" श्री समर्थांचे संकल्प पूर्वीच ठरलेले होते असें दिसतें. परंतु श्रीनी कशाचाच कवीही उबड पत्ता लागू दिला नाही. आतून प्रेरणा करून सर्व काम करून घ्यावयाचें, असो फार आनंद झाला. श्री० बापूसाहेबांवर आतां विशेष जबाबदारी पडली आहे. देऊळाचें काम पुरें करावयाचें आहे. श्रीचें पूजे-आचेंला कायमचें स्वरूप घ्यावयाचें आहे. तें आतां समाधी सोडून जातील असें मला वाटत नाही.

श्रीनीं निर्माण केल्यावर ठिकठिकाणीं दृष्टांत दिले. सकाळीं लक्ष्मण भटाला दृष्टांतांत येऊन सांगितलें कीं, "तो बापूसाहेब निजला आहे चळ ऊठ माझी काकडआरती कर" त्याप्रमाणें लक्ष्मण भटांनीं स्नान करून बुधवारी सकाळीं मशिदींत जाऊन देहाची पूजा आरती केली. पंढरपूरका मंगळवारी दासगणूवें दृष्टांतांत जाऊन सांगितलें कीं, "मशीद पडली माझे अंगावर "बख्खळ" फुले घालावयास या." ता २७ आक्टोबरला श्रीचे तेरावे दिवशींचा मोठा उत्सव झाला. ठिकठिकाणाहून भक्तमंडळी आली होती. मंडान्याकरितां लाडवाचें प्रयोजन केलें होतें. मंडान्याची वर्गणी रु० २४०० पर्यंत जमली होती. नानासाहेब चांदोरकर वगैरे सर्व मंडळी एथें जमली होती. पूर्वी श्री० राधाकृष्णाबाई गेल्यापासून भक्तमंडळींनीं वर्गणी करून "कोठी" ही संस्था चालविली होती. श्रीसंस्थांचे पूजेअर्चेचा सर्व खर्च त्यांतूनच चालत असे. ती कोठी अजूनही पूर्ववतच चालू आहे. तूर्त मंडळींनीं एक पंधरा इसमांची कमिटी नेमिली आहे. श्री० बापूसाहेब बुटीनां तिचे अध्यक्ष निवडले आहे. व ते व्यवस्था करतील ती प्रमाण अशी व्यवस्था ता. २४ डिसेंबरपर्यंत ठरली आहे. नाताळांत ता. २४।२५।२६ला सर्व भक्तमंडळी एथें शिरडीला येणार आहेत तेव्हां श्रीचे संस्थाना करितां नियम वगैरे होऊन संस्थेला मूर्त स्वरूप देण्यांत येईल. तेवेळीं आपण एथें जरूर येण्याचें करतील. पत्र सविस्तर घाईघाईनें लिहिलें आहे. लिहिण्यांतील चुका माफ करतील. मी दोन तीन दिवसांनीं नागपूरक-जाणार आहे. तेथें भेटीअंती आणखी वर्तमान सांगेन. कळावें लोभ असावा ही विनंती.

आपला नम्र

गणपती नरके

ता० क०:—श्रीचा देह २४ तासाचे वर राहूनही stiff झाला नाही. दुसरे दिवशीं तोंडांतून थोडे रक्त येत होतें, हात पाय इकडून तिकडे मोकळे हलत असत. कफनी फाडून काढावी लागली नाही. शेवटची कफनी वाड्यांतच आपले वरी आहे.

ह. भ. प. दासगणु महाराजकृत श्रीसाईबाबावरील एक पद. नं. ६

हे पूर्ण ब्रह्म सुखधाम ज्ञानसागरा । गुरुराया हो मजविपर्या
 रोप न धरा ॥ ध्रु० ॥ ना तुळा कधीं स्पर्शला क्रोध आजवरी ।
 तूं साईक्षमेची मूर्ति साच भूवरीं ॥ मागुति धरुनि अवतार जान्हवी
 तीरीं । केलीस कृपा त्या परिक्षितीच्यावरी ॥ रभा ती नाचली
 पुढें थया थया जरी । नाविकल्प चढला चित्तावरी ॥ हे असे
 विदित सकळास कशाळा जरा । बोलणें तोचि तूं शुकाचार्य
 नरवरा ॥ १ ॥ तो तूंच पुढें गंगेंत शिपल्यामंत्रें । अवतार
 घेतला कबीर म्हणती बुधे ॥ संतार्थ बधू ओपिली वाणिया प्रती ।
 बसविला विणाया शालुजानकीपति ॥ चरचरा पुत्र कापिला
 आपुल्या हातीं । पाहता प्रबंधा संत तुझ्या डोलती ॥ ठेवितां देह
 तो कलह माजला जरा । तयिं तूंच दाविळीं फुलें करुनि धीवरा
 ॥ २ ॥ पुनरपि सुवाटे प्रति लावण्या जगा । आळास साई होऊनी
 फसविना उगा ॥ पाण्यांत लाविले दिवे तेलना मुळीं । टांगिली
 जुन्या चिंध्यानीं निजाया फळी ॥ पेटतां खळें भक्तांचे आस विझ-
 विली । वांझेस करुनिया कृपा संतति दिली ॥ किती अगाध
 या तव लीळा वानूं गुरुवरा । मौनेच जोडुनी कर पदीं ठेविन
 शिरा ॥ ३ ॥ मी फापी पतित आगळा दोष सागरू । तुजवीण
 कुणाचें स्मरण समर्था करूं ॥ गौतमी ओष तृपितास दूर कां
 धरी । कां शशी वसुन वैसेल चकोरावरी ॥ कां काय जमीन
 ओझसास बघुनि भय धरि । वा अग्नि बघुनि गवतास पळतसे
 डूरी ॥ हे तुम्हीं सकल जाणूनि मनीं गुरुवरा । या दासगणूच्या
 धिरीं अभय कहे धरा ॥ ४ ॥

हरिमत्त परायण दास गणकृत

पद. नं. ७

खेळूं पोरारे चाल पोरा । अपरोक्षज्ञान भोवरा ॥ ध्रु० ॥
 दाला वैराग्याची अरी । जाळी भक्तीची सांजिरी ॥ भावें फेळूं
 हा गरगरा । खेळूं पोरारे ॥ १ ॥ या भवच्याचा रंग । आहे
 अक्षय अभंग । भवीं वुडविल तुज ना जरा । खेळूं-पोरारे ॥ २ ॥
 याला गुच्याची ना भीती । नादें कळेल आत्मज्योती । रंगण ब्रह्मां-
 दाचें करा । खेळूं पोरारे ॥ ३ ॥ गणु म्हणे ऐसा भोवरा ।
 पाहिला मी साईकरा । पहा शिडीत जाऊन नरा । खेळूं पोरारे ॥ ४ ॥

ह. भ. पं. दासगणूशिष्य दामूअण्णा विरचित.

पद. नं. ८

त्वरित पदरीं घे साई । ठायीं, करुकायी, मज नाही, भो तुज-
 विणरे गुरु माई ॥ ध्रु० ॥ संकटनाशक नाम तुझे हें । ऐकुनिया
 बहु आनंदची मज होई ॥ १ ॥ चरणरजातें सेऊनियां ॥
 त्वरित पदरीं घेई ॥ हा दास गणूचा छात्र लीन तव पायीं ॥ २ ॥

पद. नं. ९

सुंजन विबुध नर साई । समयीं निजपदीं द्या ठावा ॥ ध्रु० ॥
 अनंत मी अपराधी वुडतों सत्पथ मज दावा ॥ १ ॥ चाल ॥
 तव साई, चरणाची, मज वस्वी द्या सेवा ॥ दास गणूचा दीन
 छात्र हा निजकर शिरीं देवा ॥ २ ॥

सौ. कृष्णाबाई विरचितः

पद. नं. १०

साईनाथपदीं लीन सदोदीत ॥ साईनाथ पदीं लीन ॥ धन्य
शिरडी परब्रम्ह वसे त्या ॥ गाऊं कशी मतिहीन सदोदीत ॥
साईनाथ पदीं लीन ॥ १ ॥ साधु चरित्रें मातां थकले । संत
सनकादिक सदोदीत ॥ सा. ना. पदीं लीन ॥ २ ॥ देवि सर-
स्वती वास जिव्हारीं ॥ कविचरहि मती हीन सदोदीत ॥ सा.
ना. पदीं लीन ॥ ३ ॥ कांहीं असो मी मम प्रभूतें ॥ हृदयीं धरुनी
गाईन सदोदीत ॥ साईनाथ पदीं लीन ॥ ४ ॥

ह. भ. प. दासगणूशिष्य दामूअण्णा विरचित

पद. नं. ११

मन हें मजसी आकळेना । पदरीं दीना घे साई ॥ भवभय
डोहीं किमपी दयाळा बुडों नेदी भो मज लागीं ॥ पापि अती
मी नको दोष बंधूं मम कांहीं ॥ पदरीं ॥ १ ॥ दीनानाथ तव
ब्रीद गाजलें म्हणुनी धावलों तव पायीं ॥ धरिना अदी वा मतीं
ब्रीद जतन करी कांहीं ॥ पदरी ॥ २ ॥ झटप घालिती पदरिपु
मजवरि । जेवि मुजंग दुर्दुर दडयी ॥ मज ना वकली किती माथूं
तुजती गुरु माई ॥ पदरीं ॥ ३ ॥ दीन दयाळा स्वचित जगतीं हें
पतितोप्यारा अवतगती ॥ तारि सतत मणु छात्र लीन तव पायीं ॥
पदरीं ॥ ४ ॥

श्री साईनाथप्रसन्न.

(५४)

पार्ल्यास पंजाब्याच्या चाळीत खिमजी लालजी जोशी या गांवचे गृहस्थ राहत होते. त्यांची मुलगी बरेच दिवस अजारी होती. एके दिवशी ती अत्यावस्थ झाली, तेव्हां तिची आई आमच्या घरी येऊन महाराजांची उदी घेऊन गेली. त्या उदीने तिला ताबडतोब थोडा गुण आला. पुढे खिमजी मुलीला व बायकोला घेऊन शिर्डीला गेले. मुलगी इतकी अशक्त होती की तिला चालवत नव्हते. हातापायाच्या अगदी काड्या झाल्या होत्या. तिला एका माणसाने उचलून महाराजाजवळ नेऊन बसविले. महाराजांनी तिला उदी लाविली व आशिर्वाद दिला. दोन चार दिवसांत ती आपल्या प्रायाने चालू लागली. मात्र उठता बसताना तिला त्रास होत असे. मग तिने महाराजांकडे त्याबद्दल गान्हाणे केलें व तेव्हापासून उठण्याबसण्याची अडचणही दूर झाली.

(५५)

१) रा. शांताराम बळवंत नाचणे इहाणूकर यांचे अनुभव:—

इ. स. १९०९ साली मुंबईस माझ्या वडील बंधूच्या गळ्यावर 'आप-
रेशन' करविले होते. आपरेशनचे ठिकाण अगदी श्वास नाडीजवळ
असल्यामुळे आम्हां सर्वांना फार काळजी वाटत होती. याप्रमाणे इहा-
णूस मी काळजी करित बसलों असतां रा. हरीभाऊ मोरेश्वर फणसे मज-
कडे आले व मला आपण होऊनच म्हणाले की, श्रीसाईकृपेने वेडापार
आहे तुझ्या दादाचे आपरेशन चांगले झाले असें माझे मनोदेवता मला
सांगत आहे. श्रीसाईबाबांची मला जी प्रथम माहिती झाली, ती याप्रमाणे
व बंधूचे आपरेशन चांगले झाल्यामुळे माझे मनांत त्यांचेवषयी बराच
आदर उत्पन्न झाला. पुढे १९११ साली नोकरी निमित्ताने वांद्र्यास रा.
चणू उद्देव दामोळकर यांचेकडे माझे जाणे झाले. त्यांचेथे श्रीसाई-
संतसवीर मी प्रथम पाहिली व त्या तत्सव्विरीकडे माझे चित्त
वै रोबर असलेल्या इसमास विचारल्यावरून ती तसवीर श्रीसाई-

बाबांची आहे, असे समजले. मीही साईबाबांचा एक फोटो मिळवून त्याची उदबत्ती ओवाळून उपासना चालविली. पुढे एक वर्षाने अनायासे योग येऊन श्रीसाईबाबांचे दर्शनही झाले. १९१२ साली रेव्हिन्यु सर्वॉर्डिनेट परिक्षेच्या वेळी, मी रा. शंकर वाळकृष्ण वैद्य व रा. अच्युत दाते असे बरोबर ठाण्यास गेलो. परिक्षा आटोपल्यावर पूरमारे शिर्डीस गेलो. कोपरगाव स्टेशनवर उतरल्यावर तांग्यासंबंधी स्टेशन मास्तरजवळ तपास करतां. मास्तरानी आमचे प्रश्नाचा जबाब देण्याऐवजी साईबाबांची मिदा चालविली. तिकडे लक्ष न देतां तांगा करून आम्ही शिर्डीस तर गेलो. परंतु इतके श्रद्धावान माझे मन पण तेंही पापग्रहाने डळमळले. मलते मलते कुतर्क येऊं लागले. स्टेशन मास्तर म्हणाले तेंही खरे असेल का? आपण येवढे लांबून येथवर जे आलों ते अगदी अंधश्रद्धेनेच आलों. हे विचार माझ्या मनांत चालूं असतांना श्रीसाईबाबांची स्वारी लंडीहून परत आली. आम्ही वाळाभाऊंच्या घराचे मार्गे उभे होतो. तिकडे बाबांची दृष्टी वळतांच इतर लोकांप्रमाणे मीही त्यांना नमस्कार घातला. मला पाहून बाबा म्हणाले अरे, मामलेदाराची रजा न घेतांच आलास काय? मी होय म्हणून उत्तर दिल्यावर ते म्हणाले असें करू नये. ही ओळख दिल्यावर माझे मनांतील त्यांचेविषयीचा आदर वाढून श्रद्धा बसू लागली. त्या वेळीं डहाणू येथे श्री. बी. व्ही. देव हे मामलेदार होते. मी ज्यास्त दिवस लाविल्यावरल त्यांनी मला ताकीद दिली की, पुन्हा असे झाल्यास दंड होईल तथापि वरील कारणामुळे दिवस मोडले हे मी त्यांना कळविले नाही.

आम्ही शिर्डीस जाण्यापूर्वी मुंबईस गेलो होतो. तेथे शेजारी हरीभाऊ कणसे मोहन बिर्डिंगमभ्ये चौबळ यांचे घरी आले होते. त्यांना एका फौजदारी केसमध्ये सहा महिने सक्त मजुरीची शिक्षा झाली होती, व मुंबईस ते जासीनावर सुटून अपीलकारितां आले होते. मी शिर्डीस जात आहे असे त्यांना कळविल्यावर ते मलाच नमस्कार करून म्हणाले की श्रीगुरु माजलीस भाशी हकीगत कळीव. मी निरापराधी असून मला निष्कारण शिक्षा झाली आहे. हा निरोप सकाळी मी कळविल्याचे

विले होते. परंतु पहाटेची काकडभारती आटोपल्यावर बाबा अति रमांत असतानाच मला म्हणाले "त्याला म्हणावें तूं अपिलांत सुटशील. काळजी करूं नको." हा जबाब मी फणशांनां कळविला तेव्हां त्यांच्या अपिलाचा निकाल होऊन ते सुटले होते.

आम्ही शिर्डीहून आल्यानंतर डहाणूस आमच्या समवयस्क मित्रांपैकी गोपाळ केशव वैद्य हे शिर्डी येथें जाऊन आले व त्यांनीं आपले वडील गंधू आमाराम केशव वैद्य यास शिर्डीस बाबांच्या दर्शनास आप्याविषयी कळविले. वैद्य ह्यांचे वय ते शिर्डीस गेले त्या वेळी ४२ वर्षांचें होतें व त्यांच्या कुटुंबाचें वय ३८ वर्षांचें होतें. कांहीं पिढेमुळें लग्न झाल्यापासून त्यांच्या कुटुंबानें आपल्या नवऱ्याचें तोंड पाहिलें नव्हतें. तिनें घरीं नांदावें म्हणून दोन्ही तर्फेच्या मंडळीनें शिकस्त केली परंतु तिनें आपलें माहेर सोडिले नाही. परंतु शिर्डीचा प्रसादच तो त्या बाईस दिल्या बरोबर त्याच दिवशीं ती होऊन घरीं आली व धाकटे दीर (गोपाळराव) यांस म्हणाली आपलें जें घर तेंच खरें. माहेरी कांहीं सुख नाही. तेव्हां त्यालाही आपल्या बहिनीच्या तोंडून वरीळ उद्गार ऐकून आश्चर्य वाटलें आतां हे दंपत्य सुखानें नांदत असून त्यांना मुलें झाली आहेत.

सन १९१४ सालीं मी डहाणू येथें त्रिजोरी मास्तरचे काम करित असताना आम्ही मारुतिरायाच्या देवळाजवळ एका भाड्याच्या घरांत रहात होतो. तिथें एक रामकृष्ण बळवंत फणसे नांवाचा तलाठी रहात असे. त्याचे कांहीं कारणानें डोकें फिरले होतें. हे गृहस्थ एक दिवस आमच्या स्वयंपाकखोलीच्या दरवाज्याजवळ येऊन उभे राहिले. मी त्याच खोलींत पूर्वाभिमुख घरच्या पंचायतनाची व श्रीसाईबाबांच्या फोटोची पूजा करित होतो माझी त्याचेकडे नजर गेली तोंच त्यानें उडी मारून तो माझा गळा दाबूं लागला. व तोंड माझ्या कंठाजवळ आणून मी तुझ्या नरडीचा घोंट घेतों असें म्हणून चावण्याचा प्रयत्न करित होता. त्यावेळीं आत्मसंरक्षणास साधन संधेची पळी मिळाली. तिचा सडा त्याच्या तोंडांत सारला परंतु त्याच्याबरोबर माझे उजवे हाताचा आंगठा

व त्याचे जवळील बोट असे त्या इसमाचे तोंडांत त्यापळी बरोबर गेले. त्या बरोबर त्याने तोंड बंद केले व करकरून चावले. त्यामुळे आंगठ्यास इजा झाली व गळा दाबण्याच्या प्रयत्नांमुळे त्याचे बोटाची तखे लागून त्या ठिकाणी रक्त आले, मला बराच वेळ शुध्दी नव्हती. डाक्त्री उपायाने मी शुध्दीवर आलों व मला समजले की, माझा धाकटा बंधू रघुनाथ हा घरांत आल्हावर त्याने व अखंड सौ. मातोश्रीने मला त्याचे हाताच्या गळ्यास बसलेल्या बिचीतून सोडविले. नंतर पुनः जेव्हा मी शिडीस गेलों तेव्हा श्रीसाईबाबांनी त्यासंबंधी दुपारचे बैठकीत शीखळ दिली. मी बसलों असली अण्णा चिचणीकरांना बाबा मजकडे पाहून म्हणाले की, अण्णा, माझी जर थोडी दिरगाई झाली असती, तर हा गेळाच होता. वेडयाने अगदी नरडीसच हात घातला होता. परंतु त्याला सोडविला. काय करावे आपली पोटची लेंकरे त्यांना मी न वाचविले तर दुसरे कोण वाचवीली हे श्रीसमर्थाचे उद्गार ऐकून मी गहीवरून गेलों. शिडीस आमच्या शेजारचे चौवळाची आई कै. आनंदराव क. चौवळे याजबरोबर शिडीस गेल्या होत्या. सदहू बाई पूर्वीच्या काळच्या असोन अति हुपार आहेत. त्यांनी आनंदरावास म्हटले की, एक रुपयाचे पैसे सुटे असल्यास घा; एक आठ आणे बाबांचेपुढे ठेजं. रुपयाचे सुटे पैशांत त्यांना २ पावल्या व अडेळी मिळाली. म्हातारीने बाबांसमोर पावली ठेवून नमस्कार करून जाजं लागली तों लगेच बाबांनी तिला हाक मारून म्हटले आणखी चार आणे दक्षिणा माझ्या गरीब ब्राह्मणाची कां बुडवितेस तेवढी देऊन टाकला तेव्हा ओशाळी पडून तिने आणखी एक पावली बाबांस दिली.

आमच्या शंकररावाच्या मातुश्री पंढरपुरास जाण्यास निघाल्या होत्या. त्यांनी ठरविले की, शिडीवरून जाजं. म्हणून त्या श्रीसाईदर्शनास गेल्या. तिथे गेल्यावर बाबा म्हणाले "घरीच परत जा" असे म्हणून त्यांना उदी घेण्यास सांगून वरी जाण्याची परवानगी दिली. बाईने पंढरपुराचा वेत रहीत करून उदी घेऊन शिरडीसच पंढरपूर केले. गाची अल्यावर सामान ठेवून आम्हांस प्रसादाकरिता उदीची पुढी शोधू लागल्या तों ती पुढी न सांपडतां बुद्ध्याच्या पुढी पंढरपुराप्रमाणे

सुगंधी अशी मिळाळी ती दाखवून म्हणाली अरे उदीची पुडी नाही, परंतु
घात एक जुक्याची पुडी आहे, आम्ही म्हटलें तुम्ही खरेच पंढरपूर
केलेत तुम्हांस बाबांनी योग्य तो प्रसाद दिला.

आम्ही पुन्हां १९१५ त शिर्डीस जाण्याचें ठरविलें. त्यावेळीं
बरोबर कुटुंब व कुटुंबाच्या मातोश्री आणि शंकरराव असे होतों. वाटेत
रेल्वेव असतां रा. वासुदेव सीताराम सामंत व्हेटर्नरी व सॅनिटेशन खात्याचे
इन्स्पेक्टर, हे वसई स्टेशनवर भेटले. त्यांनीं विचारल्यावरून त्यांस मी
माझे मानस कळविला. त्यांनीं दोन आणे मजजवळ देऊन म्हटलें माझे
तकेंने श्रीबाबांस एक नारळ चढवून राहिल त्याची कापूर उदबत्ती करा.
मी पैसे घेऊन ठीक आहे असें म्हणालों परंतु त्याचे मला विस्मरण पडलें
निघण्यास रजा मागितली तेव्हां बाबा म्हणाले ठीक आहे जा परंतु
चितळीवरून जा. पण गरीब ब्राम्हणास २ आण्यांनीं फसवूनकोस.
तेव्हां मला आठवण झाली व मी बरील गृहस्थांनी सुचविल्याप्रमाणे
दीड आण्याचा नारळ एक पैशाचा कापूर व पैशाची उदबत्ती वाहिळी.
तेव्हां पुन्हा रजा विचारतां हांसून म्हणाले आतां जा. ज्याची कामे
पत्करली त्याची चोख बजावित जा नाहीपेक्षां पतकरूं नकोस.

एके वेळीं मी शिर्डीस असतानां शंकरराव दर्शनास आले. बाबांनीं
त्यांचे जवळ १५ रुपये मागितले. त्यांच्याजवळ रुपये नव्हते त्यामुळें
हिरमुसलेंस तोंड करून शंकरराव गेले. पुन्हां हिरमुसलेले शंकरराव आले
तेव्हां बाबा त्यांचे जवळ ३२ रुपये मागू लागले. पुन्हा शंकरराव तोंड
हिरमुसलें करून परत फिरूं लागले, म्हणून मला हासू आलें. मी त्यांस
धांवण्याची खूण केली व त्यांनां म्हणालों तूं असें कां करितोस तूं सांग
की माझेजवळ रक्कम नाही. उत्तर न देतां परत जातोस म्हणून बाबा
पुन्हां पुन्हां मागतात. म्हणून आतां जबाब देण्याची हिमत धरून शंकर-
राव आला तेव्हां बाबांनीं ६४ रुपये मागितले. शंकर व मी म्हणालों
“बाबा एवढी रक्कम आहे कुठे आमच्याजवळ” ? बाबा म्हणाले “तर
मग मागा लोकांकडून व पाठवा म्हणजे झालें” पुढें काहीं दिवसांनीं
बाबा अजारी झाले म्हणून सताह सुरू केला भंडारा वगैरेकरितां मदत

म्हणून कोणास जें तुळशीपत्र देणें असेल तें देण्यांत. यात्रें असे उहाणूस वामन वाळकृष्ण यांस पत्र वांद्रे येथून रा. साईभक्त जी. आर. दामोळकर ह्यांचें गेलें. वामनरावांनीं सदरू कानगिरी आपल्या धाकटया भावास (रा. शंकररावास) सोपविली व त्यांनीं मला कळविलें. गांवांत आपल्या साईभक्त मंडळींस पत्र दाखविलें व वर्गणी जमा करूं लागलों ती बरोबर ६४ रुपयेच जमली म्हणून वरील शिर्डीच्या खेपेवद्दल कौतुक वाटलें.

सन १९१५ सालीं मी व शांताराम मोरेश्वर फणसे ३१ मार्चच्या दिवशीं सरकारी कामास जाऊन परत येत असतांना वाटेत भयंकर जंगलांतून रात्रीं वैलगाडीनें येत होती. डाहाणू ताडुक्यांतील रानशेतभ्या खिडीत आमची गाडी येतांच वैल मस्ती करूं लागले. गाडी मागे मागेच लोटूं लागले. असें कां होत आहे म्हणून आम्ही तपासूं लागलों परंतु कांहीही कारण कळेना. एका बाजूस पहात असतां गाडीच्या पूर्व व दक्षिण बाजूस असलेल्या सडकेपलीकडे एक कडा तुटलेला असून जर कां गाडी तिकडे थोडी जरी झुकती, तरी गाडीवैलसकट आमचा कडे-लोटच व्हावयाचा. इतक्यांत शांतारामानें मला समोर पहाण्यास बोट दाखविलें व माझेही लक्ष समोर गेलें तों एक भयंकर वाघ दक्षिणेकडे तोंड व उत्तरेकडे शेपटी ठेवून गाडीकडे टवकारून वघत असलेला दिसला. इकडे मागील बाजूस उतरून गाडीच्या चाकास ठेप न दिल्यास थोडी जरी वैलांची धडपड झाली, तर गाडी कड्यावरून खाली पडणार व उतरलें तर पुढें हा क्रूर प्राणी आपसकून तयार. फणसे हे थोडे धीट स्वभावाचे होते. त्यांनीं मला वैलांच्या पागा धरण्यास सांगितलें. माझी पागा धरून वसण्याची इहमत होईना व एक वैल तर अगदी पुढले पाय मोडल्यातारकें करून वसूं लागला. काय करावें हें सुचेना माझा तर चसा अगदीं कोरडा ठणठणीत पडला. परंतु पूर्व सुकृतानें त्यावेळीं श्रीगुरु काय करतील तें खरें व साईच संकट निवारोत असा विचार येतांच त्या गाडीतून श्रीवावांस "जय श्रीसाईबाबा हें साई बाबा धावा" म्हणून ओरडलों तेव्हां पंचाननाची स्वारी उठून गाडीकडेच तोंड करून आसच्या रुजव्या हाताच्या बाजूने उडी मारून, त्यानें प्रमाण कोलें.

माझे एक सारखे भोरडणें चाकूच होते वाघ उजव्या वाजूस येतां-
शुणी बैल अति धावरले होते, बैल खूप वेगाने पळुं लागून त्या संकटांतून
त्यांनी आपली व आम्हा सर्वांची सुटका केली. त्यांनी असे म्हणण्यापेक्षां
सद्गुरू नामस्मरणानेंच हे अरिष्ट टळले.

डहाणूस प्लेग होता म्हणून आम्ही राई नांवच्या एका खेड्यांत
राहात होतो. तिथें रा.रा. रावजी सखाराम वैद्य यांचा मोरू नांवाचा लहान
मुलगा एकदम भयंकर आजारी झाला, म्हणून त्यांचा वडील मुलगा माझे
वडील आहेत कीं कसें हे पहाण्याकरितां आला. माझे वडील वैद्यकी
करतात. वडील घरीं नव्हते म्हणून त्यास डाक्टरचे तुझी औषध द्या असें
म्हटले परंतु माझेजवळ श्रीसाई प्रसाद उदी आहे ती लावून बघा म्हणून
मी त्यास उदी दिली ती लाविल्यावर मुलगा औषधावाचून दुसऱा झाला.

डहाणूस परशुराम आपाजी नाचणें नावांचे एक तलाठी आहेत. हे
एकदां अजारी झाले. त्याचे पूर्वी ते शिर्डीस जाऊन आले होते. ते दुखणें
सन्निपाताचें होतें व डाक्टरांनी व वैद्यांनी (आमच्या वडीलांनी सुद्धा)
आशा सोडली होती. परंतु परशुरामानें एक सारखे बावांचा फोटो जवळ
ठेवून तुपाचा दिवा लावण्यास सांगावें व उदबत्ती लावून ठेवण्यास
आईस सांगावें, आईनेंही दिवा लावून बाबांस कळवावें कीं, मुलगा बरा
होजंदे त्याला बरा झाल्याबरोबर तुमच्या दर्शनास पाठवीन. त्या नवसास
साईनाथ गिबले व परशुराम बरा झाला. आतां त्याला मुलें झाली आहेत.
पूर्वीपेक्षां जास्त सुखी आहे.) रा. रा. गणेश दि. वैद्य ह्यांनी एकदां
साईलीलेच्या गोष्टी चालल्या असतां, मला आपला अनुभव कळ-
विला कीं, एकदां त्यांच्या धाकट्या मुलीच्या लग्नाच्या बरशोधनाच्या
वेळीं त्यास सकाळीं उजाडतां उजाडतां स्वप्न पडलें. त्यांत श्रीबाबांनीं
आपलेकडे बोट दाखवून म्हटलें काळजी कां करितोस केशव
दीक्षीत ह्यांचा मुलगा आहे. त्याचे पूर्वी ह्या मुलास त्यांनी मुळीच
पाहिलें नव्हतें. परंतु जागे झाल्यावर ते तपास करूं लागले व
स्वप्नांत ह्या मुलाबरोबर आणखी एक मुलगा पाहिला परंतु त्याचें नांव
गांव कळलें नव्हतें. परंतु त्यांनी मुलांचे जवळ स्वप्नांत पाहिलेल्या मुलाचें
वर्णन करून नांव दीक्षीत आहे व त्याच्या बापाचें नांव केशव आहे तर